

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

Հ Ա Ն Դ Է Ս

Ս Ա Հ Ա Կ Մ Ե Ս Ր Ո Պ Ե Ա Ն

Մ Ր Յ Ա Ն Ա Կ Ա Ր Ա Շ Խ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Բարեյիշատակ Յովսէփ Իզմիրեանցի կտակին տրամադրութեան համաձայն՝ Սահակ-Մեսրոպեան գրական մրցանակաբաշխութեան հանդէսն տեղի ունեցաւ երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ի ներկայութեան Ազգ. Կեդր. Աւարչութեան Կրօնական և Քաղաքական Ժողովականաց, ինչպէս նաև Ուսումնական Խորհրդոյ անդամոց մէկ մասին, ներկայ էին նաև Գեր. Սիմէոն արքեպիսկոպոս Սէֆէրեան, Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, Գեր. Սահակ եպիսկոպոս Խապայեան, Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Գաբրիէլ Ծ. վարդապետ Ճէփահիրճեան և այլ սի քանի եկեղեցական հարք:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ լինելը ծանուցած ըլլալով, հանդէսը բացուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Գեր. Սիմէոն արքեպիսկոպոսի Սէֆէրեան, ժամ Կին, և Իզմիրեանց Կտակի Գործադիր Մնայուն Յանձնաժողովոյ ատենադպիր Արժ. Տ. Յովհաննէս աւագ քահանայ Մկրեան յանձնաժողովոյ կողմէ հետեւեալ Տեղեկագիրն ընթերցաւ.

Ամեն. Ս. Պատրիարք հայր

Եւ Պատ. տեարք,

«Այս վեցերորդ անգամն է որ Իզմիրեանց կտակի Գործադիր յանձնաժողովս պատիւ կունենայ ներկայացնել 2եղ՝ բարեյիշատակ Յովսէփ Իզմիր-

րեանցի կտակին համեմատ մրցանակի արժանանալու նպատակաւ յանձնա-
ժողովոյս ղրկուած աշխատութիւններն:

Կը յիշէք անշուշտ որ, արդէն անցեալ տարիէն մնացած էր ի վերջնա-
կան քննութիւն Վենետիկոյ Միութեան միաբանութենէն Արժ. Հ. Բար-
սեղ Սարգիսեանի «Ագաթանգեղոս և իւր բազմադարեայ գաղտնիքը»
գործն:

Սոյն տարնշրջանիս մէջ ներկայացան նաև հետեւեալներն

«Գիւան Եկեղեցական պատմութեան Հայոց» անուն ձեռագիր աշխատու-
թիւնն Արժ. Գիւտ քահանայ Աղանեանի ի Թիֆլիս:

«Պատմութիւն Հայոց գաղթականութեան և շինութեան եկեղեցւոյ նո-
ցա ի Լիվորնո քաղաքի», աշխատասիրութեամբ Արժ. Հ. Մեսրոբ վար-
դապետ Ուղուրլեանի, տպագրեալ ի Վենետիկ 1891:

«Եղիշէի պատմութեան աշխարհաբար թարգմանութիւնը» ի Պարոն Հ.
Ղուկասեանցէ, տպագրեալ ի Թիֆլիս 1891:

Արդ, Ագաթանգեղոսի քննադատական երկասիրութեան վրայ զանազան
քննչաց կարծիքն ամփոփուելով տեսնուեցաւ որ թէև գործն արդարև իր-
րև արդիւնք բազմաշխատ հետազօտութեանց՝ ունի կարևորութիւն և ար-
ժանիք, սակայն ըստ որում Հայոց Եկեղեցւոյ նուիրապետական հիմերն
ինչ ինչ կէտերու մէջ ծամածռելու հանգամանքն ունէր և իբր այն չէր
կրնար ըստ բուն ոգւոյ կտակարարին, և ըստ բացորոշ կանոնի՝ հաստատեալ
յԱզգային Վարչութենէ, մրցանակի արժանանալ, Յանձնաժողովս հարկա-
դրեցաւ ի բաց թողուլ:

Նոյնպէս ի բաց թողուեցաւ Եղիշէի պատմութեան գործն, քանզի իր-
րև լոկ թարգմանութիւն աշխարհաբար լեզուի, չունէր ոչինչ հետազօտիչ
հանգամանք և ընդարձակ լուսաբանութիւն:

Իսկ Լիվօռնոյի Հայոց գաղթականութեան պատմութեանը վրայ քննիչ
Գեր. Տ. Մեղիսեանցէկ սրբազան արքեպիսկոպոսի տեղեկագիրն աննպաստ
գտնուեցաւ, մանաւանդ նորա համար՝ որ պատմիչն ջանացած էր ցոյց տալ
թէ Լիվօռնոյի գաղթականք ի սկզբանէ անտի Հռոմէադաւան լինէին:

Աւասիկ ի տեղեկութիւն պատուարժան հարգիսականացդ կընթեռնումք
սոյն տեղեկագրի գլխաւոր հատուածներն, որում կցուած է նաև Գեր.
քննիչին Լիվօռնոյ ըրած ճանապարհորդութեան առթիւ նոյն քաղաքի
գաղթականութեան հայոց վրայ գրած, և 1874 թուի Սիօն ամսագրի մէջ
հրատարակած յօդուածը:

Գալով «Գիւան Եկեղեցական Պատմութեան» աշխատասիրութեան՝
Գեր. Տ. Մատթէոս Սրբազան Իզմիրլեան, որոյ յանձնուած էր սոյն գործին
քննութիւնն, հետեւեալ տեղեկագիրը մատուցած է առ Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հայրն, զոր պատշաճ կը դատենք ընթեռնուլ:

Ինչպէս կը տեսնէք, Գեր, քննիչն արժան դատած է որ սոյն աշխատութիւն պսակուի Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաւ:

Յանձնաժողովս նկատելով որ այս տարի ներկայացեալ միւս աշխատութիւնք արդէն յառաջ բերուած պատճառներով չէին կրնար բաղդատուիլ «Դիւան Եկեղ. Պատմութեան» անուանեալ գործոյն հետ, և միւս կողմանէ նկատելով որ այս աշխատութիւնն, թէև ոչ ստուար, բայց ունի ըստ բանի հեղինակին տակաւին յարակից ժողովածոյք և նիւթեր՝ որք կամ բողջացնեն դարուս սկիզբները պատահած ազգային եկեղեցական դէպքերու պատմութիւնն ի քաջալերութիւն աշխատասէր Տ. Գիւտ քահանայ Աղանեանի որոշեց նուիրել նմա մրցանակի կէսն, այն է երեսուն օսմանեան ոսկի:

Այս առթիւ հարկ կը համարիմք յայտարարել միանգամ ընդմիշտ, թէ մրցանակի գումարէ յառաջ եկած ու է խնայութիւն յանձնաժողովոյս գոհութիւն չպատճառէր, բայց սա ցոյց կուտայ նուազութիւնն արժանաւոր աշխատութեանց:

Դիտելի պարագայ մ'է նաև որ վերջին հինգ շրջանի մէջ արտասահման բնակեալ գրագէտներ արժանի հանդիսացան մրցանակի, մինչդեռ մեր Տաճկաստանի գլխաւոր վանօրայք և գրագէտք չունեցան որ է և գրական և կանոնաւոր աշխատութիւնք:

Մասնաւոր և խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք այս աարուան պատուարժան քննչաց, որ անաչառապէս և ըստ պատշաճի կատարեցին իրենց յանձնուած քննութեան հոգն:

Եւ ի վերջոյ կը խնդրեմք, Սրբազան նախագահ, որ բազմերախտ Սրբոց թարգմանչաց մեծին Սահակայ և սբանչելոյն Մեսրոպայ յիշատակաց տօնի հետ, օրհնէք և զյիշատակ ի Տէր հանգուցեալ կտակարարին՝ գրասէր Յովսէփ Իգմիրեանցին, որ այս մրցանակն յատկացուցած է նոցա պանծալի անուամբ ընծայել մեղուաջան աշխատասիրողաց:

Սոյն տեղեկագրին ընթերցումէն յետոյ, Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Ասեմ. Սիմոն պէյ Մաքսուտ խօսք առնելով՝ գովեստիւք խօսեցաւ Իգմիրեանց կտակի անթերի և անաչառ գործադրութեան համար Յանձնաժողովոյ տարած ջանից վրայ և յանուն ազգ. Վարչութեան շնորհակալութիւն յայտնեց:

Սորա ի պատասխանի, Յանձնաժողովոյ ատենապետ Ասեմ. Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեան շնորհակալութիւն յայտնեց Ազգ. Վարչութեան Ասեմ. ատենապետին՝ յանձնաժողովոյ նկատմամբ արտայայտած զգացմանցն համար և յարեց թէ յանձնաժողովոյ պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած ըլլալով, ընդհանուր համարատուութեան տեղեկագիրն առաջին առթիւ պիտի մատուցուի Ազգ. Վեգր. Վարչութեան:

Սոյն յայտարարութենէ յետոյ, Գեր. նախագահ Ս. Հայրն յոտին կանգնեալ, ինչպէս նաև բոլոր հանդիսականք, հոգեհանգստեան աղօթք մը կարդաց և օրհնեց զյիշատակն կտակարար բարերարին, ձայնակցութեամբ ներկայից։

(«Արևելք»):

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏԻ ԲԵՒԵՌԱԳՐԻ ՎԵՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆԸ:

Սքսփորդի հռչակաւոր ուսուցչապետ Սէյսը (Sayce) պ. կոնի-բերի միջոցով հաղորդում է մեզ՝ հանդերձ շնորհակալութեամբ՝ մեր նոր գտած բւեռագրի վերծանութիւնը, որն հաղորդում ենք իմբագրութեանդ ի հրատարակութիւն: Ուսուցչապետ Սէյսը այս բւեռագիր արձանագրութեանը տալիս է շատ մեծ նշանակութիւն (inscription d'un importance Considérable): Առանց մանրամասնութիւնների, առանց նշանակելու գաղափարագրական և այլ քերականական նշանները (Préfixe déterminative, affixe déterminative), որոնք բազմաթիւ են բնագրում, դնում ենք այստեղ տող առ տող բնագրի վերծանութիւնը և թարգմանութիւնը, այնպէս ինչպէս կարդում և թարգմանում է պ. Սէյսը: Արաբական թուանշանների արձանագրութեան տողերն են ցոյց տալիս:

Բնագրի ընթերցուածը ընթերցողների գիւրսութեան և հետաքրքրութեան համար դնում ենք հայերէն տառերով: Բառերի վանկերը համաձայն Սէյսի ընթերցուածի բաժանում ենք գծիկներով: Խրաքանդիւր տողի և բառի տակ՝ իւր թարգմանութիւն:

1. Բալ—գի—նի—նի ————— աբ—սու—ու—ի—սի—նի

Բալ—գի—նի—նի ————— աբ—սու—ու—ի—սի—նի

2. Ար—գիս—տի—ս ————— Մէ—նու—ա—քի—նի—ս

Ար—գիս—տի—ս ————— Մէ—նու—ա—քի—նի—ս